

Este de două ori în septemana: **Jof-a** si **Dominic'a**; era candu va pretinde importantia materieloru, va esi de trei seu de patru ori in septemana.

Pretulu de prenumeratiune

pentru Austria:
pe anu intregu . . . . . 8 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . . . 4 fl. v. a.
„ patraru . . . . . 2 fl. v. a.
pentru Romania si strainotate:
„ anu intregu . . . . . 12 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . . . 6 fl. v. a.

ALBINA.

Prenumeratiuni se facu la toti dd. corespundinti ai nostri, si de a dreptulu Redactiune **Stationsgasse Nr. 1**, unde sunt a se adresá si corespundintiele, ce prescu Redactiunea, administratiunea seu speditur'a; câte vor fi nefrancate, nuse vor primi, era cele anonime nu se vor publicá

Pentru **anunote** si alte comunicatiuni de interesu privat — se raspunde câte 7 cr. pe linia; repetirile se facu cu pretiu scaziutu. Pretiulu timbrului câte 30 cr. pentru una data se anticipa.

Budapesta, in 3 martiu n. 1874.

Buletinulu oficialu alu guvernului magiaru, ni aduce astadi Biletele de mana ale MSale, prin cari intre multe laude si reconosciintie, specialminte multe magulitorie laude pentru *Ghiczy*, si cu două nalte orduri pentru *Bittó* si *Pauler*, se demite in gratia ministeriulu de pana acuma.

D'alta parte foile si informatiunile private ni spunu, ca — *cris'a s'a incheiatu norocosu!* Ba nu, unele suna, ca — numai s'a carpitu de adi pana mane. Noi — nu scimu, si — nu vremu se fimu pessimisti si se semenamu ne'neredere. Luamu numai pre scurtu notitia despre cele ce ni aducu altii la cunosciintia.

Dupa multe opintiri si frementari, dupa multe imbiiari si respingeri cu portfoie, dupa-ce domineca pela mediadi si chiar pana luni demineta, pentru câte unu postu — acusi-acusi era se se sparga treb'a intréga, tandem aliquando list'a ministriloru se completa si publica prin *Gazete*, si astadi in *Dieta*, si ea este:

Wenkheim — min.-presedinte si langa persón'a MSale;
Col. Tisza — min. pentru cele interne;
Col. Széll — min. la finantie;
B. Lud. Simonyi — min. la comerciulu;
Béla Perczel — min. la justitia;
Tom. Péchy — min. la comunicatiuni;
Aug. Tréfort — min. pentru culte si instructiune;
Béla Szende — min. pentru militie;
C. Pejacevich — min. pentru Croatia.
Asia dara — la patru ministeria remasers. stepanii cei vechi, si adeca: *Wenkheim*, *Tréfort*, *Szende* si *Pejacevich*; ér intre cei 5 nooi, *trei*: *Tisza*, *Simonyi* si *Péchy*, sunt din stang'a de pana acuma, duoi: *Perczel* si *Széll*, din drept'a.

Acésta lista de ministri, se scia, ca — dupa-ce alalta-séra partia si a lui *Tisza* si cea *deákiana*, ceea in unanimitate, cést'a in maioritata se ingagiara a sprigni noulu guvernulu, — ieri se substernu MSale Domnitoriulu, carele pe locu o intari, si mintenu primu juramentulu de oficiu din partea fie-cáruia, apoi numai de cátu si tienura primulu consiliu de ministri, cum se dice — pentru d'a statoru procederea si ordinea intru afacerile cele mai urgenti.

Astadi acesti ministri se presentara *Dietai*, precum atinseramu déjà, si min. presedinte ceti program'a, carea — promite multe reforme in finantie, vame si administratiune, precum vom areta in nrulu celu mai de aprópe.

Noulu *ministeriu regiu magiaru* ar fi asiá dara constituitu gat'a si — *cris'a incheiata*.

Ar fi, séu ar fi se fie incheiata; insa lumea cea reu credintiosa, Iuda celu fora de lege — nu vré se 'ntieléga!

Abia potemu se ni intipiuu constituirea unui guvernulu sub auspicia mai grele. Ce e dreptu, partia lui *Tisza*, peste asteptare compacta si resoluta, a primitu nou'a situatiune; ba — si din drept'a, lamur'a *deákismului*, adeca acei'a ce propriamente portau idei'a aceluia si cu toti *mamelucii*, iute se resolvea a parasu *deákismulu*, stindartulu si numele, cea-ce tieneau de celu mai sacru talismanu alu loru, si a imbracisá contopirea cu *Tiszaistii*, pentru d'a forma o noua partita, partia *guverniale-liberale*, séu *liberale-guverniale*; dar totusi multi, cari pan' aci apartieneau la *deákisti* — numai pre

bas'a art. XII. de la 1867, si anume *Sennyestii* si *Lónyaistii*, totu ómeni lórté ageri si inticlepti, refusara a intrá in coalitiune si a se ingagiá noulu ministeriu.

Cátra acést'a, conditiunile sub cari se constituiu ministeriulu; recel'a, cu care fu elu intempnatu de o mare parte a a diaristiceii, mai vertosu a celei de pestu *Laita*; si — inca mai unele imprejurari personali, pre cari lumea cea mai de aprópe le cunósce, mácar ca le retace: — tóte acestea nu insufla mare bucuria si incredere, ma din contra fecera pre „*P. Napló*“ si pre mai multe foi, a dechiará acestu nouu ministeriu de — *transitoriu si provisoriu*, era pe „*N. Freie Presse*“, a-lu numi alu *multiatiloru*, pre „*Fremdenblatt*“ a-lu numi o *creatiune a perplessitatii*, pre „*Presse*“ a-lu numi unu guvernulu de *diletanti*, pe „*Neues Blatt*“ — a-i dice *nascutu mortu*, etc.

Usioru deci lectorii nostri vor pricepe, candu li spunemu, ca chiar astadi in *Dieta*, mai multu fuse aplausu repasitorulu *Ghiczy*, si si mai multu b. *Sennyey* pentru dechiaratiunea sa de opozitiune leiale, decâtu cuventulu de presentare si de programa a lui *Wenkheim*.

Cu tóte acestea noi — marturisim, ca incátu pentru persóne, déca numi *Tréfort* n'ar fi intre ele, de la carele avu ramu nefericirea d'a vedé acte — pre dusmanóse, absurde si nedemne, — cu ceialalti ne-am impacá pentru momentu. Nu ii tienemu asiá de escelinti si sublimi, precum ni-u bucina eroildulu ioru, dlu *Jókay* de la „*Hon*“; dar si mai pucinu — de atátu de slabanogi, cum ii descriu foile contrarie, desclinitu cele din Viena, patriei nóstre si popóraloru dintr'insa — atátu de ne-amice.

Cu unu cuventu: nu suntemu preocupati. —

Budapesta, in 3 martiu n. 1875.

Din strainetate avemu se insemnamu pre scurtu urmatóriele:

In *Spania* confusiunea cresce, si cu ea — curagiulu si sperantiele *Carlistiloru* rebeli. Acesta mersera dilele trecute pana a bombardá éra si *Bilbao* si a atacá inca mai alte cetáti; ce e dreptu pana acuma fora succesu, fiindu prototindeniá respinsi. Cu tóte acestca, Regele *Alfonso* si-a pusu sperantia numai in pactari cu *Don Carlos*.

In *Francia* se frementa *MacMahon* si cu maioritata ce votá constitutiunea, a compune unu ministeriu nou, carele se fie — alu coalitiunci, republicanu, si totusi conservativu. Adunarea nationale alalta-ieri realese pe *Buffet* de presedinte, precandu acést'a este chiamatu a compune ministeriulu. Astadi se astépta in *Versalia* deslegarea.

Intr'aceea despre *Bonapartistii* batuti in Adunarea nationale se respandescu sciri casi positive, cumca tóta tíera ar fi cuprins'o intr'o retiéna politica. Destulu ca acésta periculósa partita dispune de 80 de gazete si are o politia sistemisata, carea luera prototindeni. Despre ex-imperates'a *Eugenia* se suná de repetite ori, ca prin medlocirea celor mai inalti din *Londra*, ar fi facutu imprumuturi de 100 si mai multe millióne, pe cont'a *Tronului Franciei*, precandu lu-va ocupá *Lulu*.

In *Germania* iritarea spiriteloru la poporatiunea catolica cresce infricosiatu. —

In *Viena* se pregatescu crise mari — atátu in urm'a verdictulu juratiloru in

causa *Ofenheim*, cátu si in urm'a noulu ministeriu magiaru. Pacea si linisea in locu, d'a se restabili, totu mai multa disparu. Astfelu se prepara catastrofele in lume.

Ni se face reflexiunea,

am poté dice, *imputatiunea*, ca intr'o privintia, si inca intr'un'a principale, n'am facutu destulu, n'am incercatu tóte.

Adeca, ca se ne splicamu mai de aprópe, — pana se vré ajunge noi a ni incheia sirulu articiloru, inceputi cu anulu nou, pentru de a demustrá, cumca *rol'a nóstra de medlocitori in tóte partile* — merge spre *gatate*, — unii amici se grabira a ni reflectá, ca — este o directiune, in carea par' ca n'am fi facutu deajunsu, — par' ca n'am fi incercatu tóte, pentru d'a medloci o mai buna *intielegere* si o *apropiare* „*intre partile diverginti*“, „*intre intieligintii desbinati*“, „*intre diferitele partite*“ ale natiunii nóstre.

Sunt cari ni dicu de a dreptulu, ca locmai de la noi, din a nóstra parte totu se mai asteptá atare incercare; pentru ca — tocmai in foi'a nóstra si — din gur'a nóstra mai multu ca ori de unde — a trebuitu se pricepa publiculu nostru natiunale: ce mare si sublima este detorintia fie-cáru romanu intru interesulu esistintiei si desvoltarii natiunii, si — cátu de multu s'ar usurá implinirea acestei detorintie, cátu de tare s'ar asecurá succesulu — *privint'a conlucranu comuna a tuturoru fórtieloru nóstre intelektuali*, cari — sub certe conditiuni séu presupusetiuni, nu este cugetabile se nu fie *apropiabili* si *disciplinabili* — tóte, séu mai tóte la o lalta, spre acelasi scopu.

Asia suna reflexiunea, resp. imputatiunea ce ni se face.

Intr'unu puntu totusi — si in acésta privintia ni se dá tóta recunoscintia, in punctulu *cauzei ardelene*. Aci toti concedu, ca — am incercatu tóte, cu totu devotamentulu si zelulu, si cu tóta abnegatiunea — pentru d'a apropiá si reconciliá si concentrá spre unulu acelasi scopu — partile; dar se adauge, ca — ori cátu am fost respinsi, chiar si calumniati si vatemati, in fine straduintiele nóstre totu n'au remasu fora rezultatu, „*apoi mácar orb'a unora si altora se face ce va face!*“

Noi — am doru se fia asiá, in cauza *Transilvaniei*; tienemu in sa ca — nu e, cum ni se imputa, in cealalta privintia.

Ni se observa ca — poté am vé scrupuli, a discute publicu acésta estiune. Nici de cátu. — Am disu de multe ori si repetimu, ca — nu cunósceam cestiune de interesu publicu, de a cárei desbateru ne-am feru, atunci candu ea o data se pune la ordinea dilei. Apoi cestiunea apropiarii si consolidarii *barbatiloru nationali*, in diu'a necesiloru nóstre celoru mari si multe de astadi, pururia se poté considerá la ordinea dilei.

Dar — én se vedemu — mai antaiu pre scurtu, cum stá lucrulu? Apoi déca lamurirea pre scurtu n'ar ajunge, bucurosu vom stá la vorba si mai cu de amenuntulu.

Nu se poté ca — totu ce se dice si semte romanu, se nu reconósca, cumca Romanii, din acésta patria, toti cu totii trebuie se aiba unu scopu nationale comunu, alu loru propriu, in tocmai pre-

cum au asemenea si magiarii, si ori-care alta natiune, cu consciintia de sine.

Noi — de dieci de ori am definitu si precisatu acestu scopu, l'am precisatu si definitu in generale si speciale, si — nu ni aducemu a minte, se fimu fost combatuti si desavuati de cineva in acésta privintia.

Noi am disu, ca — scopulu nostru in acésta patria este: *a ne sustiené si — totu mereu desvoltandu-ne, a ne redicá, si intarí, pentru de a ni asecurá prosperarea succesiva, unu victoriu mai bunu — ca Romani, ca natiune romana*.

Cine acést'a nu o pricepe, nu o vré, nu o atientesce, — acel'a dupa a nóstra logica si morale, care este — propriamente nu a nóstra, ci a tuturoru popóraloru destepte si culte, — nu poté avé pretensiunea de *romanu bunu, romanu adeveratu*.

Ei bine; va se dica — toti romanii buni, romanii adeverati, dupa acésta logica si morala, trebuie se caute, ca se pretinda si cascade — in ori-ce modu, pe ori-ce cái: *conditiunile de esistintia, de desvostare si perfectiune nationale*.

Acést'a este lupt'a nóstra politica-nationale, — indemnulu ei, tien'a ei.

Acést'a este punctulu generale si cardinale alu programei nóstre, este temelulu, in privintia cáruia trebuie se fimu un'a; in privintia cáruia — déca suntemu cu totii un'a, **Romani**, nu ni poté fi iertatu se diferimu in sentimentu

Cele-lalte — sunt consecintie, corolarie, cale si medlocé, unele — ne-apearate, secure si positive, altele — de oportunitate, séu dupa imprejurari, in privintia cáruia pote se incapa diferentia in opiniuni. Dar — de tóte acelea, nici verb'a nu poté se fie cu acela'ce in scopu, precum lu-precisaramu, n'ar fi un'a cu noi. Er presupunendu ca in scopu suntemu contielesi, suntemu un'a, dar seriosu, — éta ca avemu unu *puntu comunu de manecare*, si — respectivminte o *tenuta, o stéua conducetória comuna*, pre care déca vomu tiené o credintiosu in vedere, nu se poté se retacimu, se ne desbinamu si instrainamu tare de cátra odalta, ori cátu alte interese secundari si parteculari ar vré se ne amageasca si instraine!

Eca deci, ce noi pururia am pretinsu, si — nu potemu se incetamu d'a predinde mai antaiu de tóte — de la fie care romanu, am pretinsu si pretindemu indispensabilminte, *seriosu* si positivu ca de basa, de punctu de manecare, déca este ca se ne intielegemu in privintia celoru urmatórie, despre cari — in altu nru. —

Ofenheim este achitatu!

Adeca — este *absolvatu prin juriu* de tóte *invinuirile*, ce i se fecera, pentru cari fu arestatu si torturatu moralmente printr'o inchisitiune de unu anu si mai bine si printr'o pertractare publica de sieso septemani!

In privintia mai tuturoru punturiloru, juratii decisera cu 9 contra 3 voturi, si numai in privintia unuia cu 7 contra 5, cumca omulu este *nevinovatu*!

Lumea speculativa, materiale, tresare de bucuria. Lumea morale — se imbraca in sacu si cenusia!

Marele *Ofenheim*, nevinovatu, martirulu *Ofenheim*, in aperearea sa a pronunciatu o sentintia, carea prin verdictulu juratulu triumfa, sentintia ca: „*cu doctrine morali nu se cladescu drumuri de feru*.“

Da, resuna acum din toate partile: cu invetiaturi morale nu se potu face nici drumuri de feru, — dar nici dări si crimate, nici dregătorii si administratiuni in statu!

Da, adeca moral'a înceta a fi bas'a si steu'a conducetoria in statu!!

„Hon“ de domineca dico: „deca acest'a este adeveratu, apoi atunci este cea mai mintiuna, că temaiulu statului este moralitatea curata. Intr'adeveru n'ar fi pentru statari si societati mai mare nefericire, de câtu deca atare parere s'ar face generale si faptele s'ar îndreptá dupa acest'a in mai mare mesura!“

Da, asiá este; acest'a noi de multu o predicam, dar am predicat'o domniloru magiari de la potere; si li-am spus'o, că acest'a este regul'a lor, s'eu celu pueinu asiá se manifesta portarea loru întrégu facia de popora, si li-am spus'o, că se nu créda, cum e moral'a loru este arcanulu loru, pre ce domniloru nu-lu vede si — nu-lu va urmá aser' bea.

Nu remane astadi domniloru, că atú — a fi de oment'a, deca voiescu ca si lun' a noie se fie de oment'a, si asiá se nu se spa' statulu si societatea. —

Cernauti, in fauru 1875.

Triste doile am ajunsu, noi nevinen' sermanei Bucovine!

Ori unde te intorei, vedi numai despretu si batjocura a totu ce este legalu si nationalu si dai numai de ueltiri infernali de a si deximá si cele din urma refugiu, lasate nou, de cei ce vreu se ne omore, numai din rusino de t'are. De va merge totu asiá, me temu că nu vom avé de a ne mirá, daca dusmanii nostri vor pretinde ca si treptele bisericesci ale cerulu nostru se se ocupe cu individi din neamurile straine de pe la noi, sub cuventu că, asiá e treb' nele tierci! N'oué ficare di ni aduce gratia!

Astadi avemu si noi doue institute de invetiamentu, cu cari ne mangaiamu, ca unic'a proprietate ce ni mai remase pe capulu invetiamentulu publicu, fiindu ele mandate si sustienute cu mare jertfa din buzunarii nostri. Acest'a proprietate ni e garantata in diplomele imperatesci de fundare; de ast' poi suntemu in dreptu a cere, ca acest'a proprietate se se respecto de catra cei ce se nescu scolaru regnora si ar opropun' desiderium!! Altu cum stá lucrulu as

Conformu diplomelor de fundare noi seram si tramaseram mai multi teneri nostri la universitatea de Viena, ca se se gatésca pentru cariera de profesori. Multu tempu am asteptatu noi pre alesii nostri, Aci cause — cari le vom spune stepaniloru cu alta ocaziune — au facutu de tenerii nostri trebui sa se intardia multu tempu prin Viena, ori se si caute subsistintia in alte tieri. In fine, pe incetu si post tot discrimina rerom, se reintórsera cei mai multi din acei teneri, toti cu esaminulu de censura de la universitatea vienesa, si intrara in posturile destinate. Astu-feliu in Suceva astadi sunt dint'e ei 9 profesori — intre 15 —, ér in Cernauti la scola reale mai cu po atátia.

Multo chicanerie si defaimári au de suferitu cei de la gimnasiulu din Suceva din partea . . . . ., cu tóte că putarea loru, dupa sciri autentice si competenti, este esemplara. Despre acestea inse ne vomu luá libertatea a atinge si a-le ilustrá la altu loc. Aci inse ce se vodi!

S'au tienutu in consiliulu scolare alu tierci mai multe siedintie, in cari s'a tractatu despre susu numitele doue institute, respective s'a vorbitu si decisu despre reorganizarea loru, fresce po o basa, ce convine numai stepaniloru. Nodulu in papura a fost unu profesore romane de la gimn. sucevanu, carele bietulu de elu nu póte ajunge nici decátu la denumirea de invetiatoriu definitivu. Caus'a nu e cá dora s'ar fi portatu reu s'eu n'ar fi corespunsu conditiuniloru recerute de lege de la unu profesore, — căci elu a depusu esaminulu cu rezultatu forte bunu si a trecut acum 7 luni dela anulu provisoru alu supienturei sale, primindu de la locurile competinti recomandatiunile cele mai magulitorie, — ci pentru că prepositii au inventatu, că este inruditu cu doi membri din corpulu profes. desi in acelu gradu de incuserire, de care nu vré se scie nemicu nici dreptulu canonicu, nici legile civili. Dar de ar fi chiar si frati, legea nu oprese de a functioná impreuna cei ruditi, ci numai fiindu inruditu cineva cu directoriulu

seu. De legi si de diplome imperatesci inse nu pré pasa domniloru, candu vreu a-si ajunge scopulu contra nostra, cari traimu in neunire si nu voimu a ne aperá cu onergia si in concordia drepturile ce avemu. Apoi domnii candu vedu ast'a se apuca se succésca tóte lucrurile, numai ca se-si ajunga scopulu.

Este chiar deci aci, că caus'a fundamentala a pornirii inimice contra respectivulu profesore este de a se cautá altu-unde si nici de câtu in legea ce o succésu cu tari'a stopanii, ca se li convina planulu loru.

Se dice adeca că s'au plasmuitu, ca mai multi din profesorii romani de la acelu gimnasiu se se strapuna in alte locuri, adeca cu maioritatea romana se se spulbere si prefaca in minoritate, ca nu cumva se se intemple se se mai mire vre unu archiduce — ca si ca tómma — că la unu gimnasiu, infiintiatu contra poporulu romanu si sustienutu din buzunarii nostri, se propune numai in limb'a germana, ca nu cumva . . . . . etc. etc.

Pentru a corespunde atároru pofté inalte se apucá clic'a cunoscuta, cese ingamfa că reprezenta opiniunea tierci, se pregatésca anu a ministrulu de instructiune, cea plina de d'opria pentru tier'a nostra, si anume prin mediaciunea foiei ministrulu de interne, prin „Presse“ De aci apoi acest'a foia la 21 fauru . . . . . se pune se recomande consiliulu scolaru alu tierci dorint'a si decisiunea, că numele doue institute se le deo in proprietatea statulu, fiindu acest'a si dorint'a tierci si dispotendu totu odata că ar avé titlu de dreptu la acele institute fondulu gr. or. ce le sus'entionédia numai in parte; apoi fora cea mai bucina consciintiositate califica pe profesori gr. or. de necapabili si ignoranti, mi'arose se că cum li a pctutu dá acestora note bune comisuncea esaminatoria din Viena, ba acest'a foia amintese chiar si de notele mai favorabili ale unuia din profesorii nostri, desi testimoniulu de calificatiune este unu serotu.

Peste totu acest'a foia, in articulu seu de fundare este plina de mintiuni grosolane si imári dupa tipulu si asemenarea acoloru scribiera că ei sunt, „Kulturträger-i nach dem“ dar cari nu se sfiiése a recurge la esaminulu de mintiuni, defaimári si batjocuri unde li lipsescu argumente pentru a justificá baram la aparintia realizarea intereselor loru, de a sugrumá pe romani.

Ne acceptandu ce vor dice la acestea profesorii nostri, pre cari ii privese directu — desi nu sciu cum si unde vor puté afá bietu de ei satisfacere, fiindu nedreptatiti in cas'a loru stramosiesca — ne vom luá libertatea a responde mai antai aci, că incátu povesce ignoranta si necapabilitatea profesoriloru nationali romani, acestia au trecut pre verdictulu comisiunii renumitei universitati de Viena, unde nu se facu goachit'a cu esamenile, si astu-feliu e superbia sup'arbitriulu lui Itzig din Cernauti. Apoi s'ar abstraganda de aci, si judecandu capabilitatea si demnitatea unui profesore dupa rezultatu rogámu pre Cernautienii cei „informati din parti competinti“, de a trage o parolala care si numai intre gimnasiulu din Suceva — intre celu „de statu“ din Cernauti, si apoi s'ar judece, inse dupa dreptate, fora privire de preocupatiuni si ne reflectandu „favor“ si „nefavoriti.“ Avemu firm'a speranta că daca faceau o asemonare cátu de gata, si ósa, ar fi avutu adeverate cause de a se plango de necapabilitate si ignorantia contra profesoriloru din altu loc si nici decátu din Suceva si specialmente nici de câtu contra profesorileru romani. Sapienii sat!

De a de inchiaiare nu potu se nu facu — apoi fratiescu coloru chiamati dint're noi.

Fratiloru! voi vedeti, că tóte drepturile nostre stramosiesci se calea in petiore; vedeti cum limb'a tierci e isgonita din tóte dregatoriile, pana si din oficiere satesci si din soli; vedeti la noi inspectore de scóle poporali, cari nu sciu bota limb'a poporului; vedeti universitate asediata in incaperile rosiodintie bisericeci nostre, la care universitate inse limb'a romana este suferita numai din mila unui omu viencanu, ce nu si-a uitatu inea de originea s'a macedo-romana; vedeti peste totu romanulu persecutatu de veneticii; cu unu cuventu, voi vedeti că la noi „Macht geht vor Recht!“ Ar fi deci tempulu, ca se ne desteptámu din somnu si se ne apucámu a ni

aperá essistintia. De aceea vi dicu tuturoru, se cumpenimu bine, că „dum singuli pugnant, universi vincuntur,“ ér fruntasiloru nostri li dicu se nu intardie a se pune in fruntea nostra pentru a ni aperá essistintia in unire, si asiá se scape de blastomulu viitorimeii!!

Tóta clipea intardiata aduce mari daune si greutáti pentru noi; de aceea voi cei specialmente chiamati, pasiti odata in frunte si nu stati pana va se bata si a unu-spre-diecea óra, ca se nu ne desteptámu in tempulu nepotintiei. —

Campeni, in muntii apuseni ai Transilvaniei in 6 fauru 1875.

(O fapta demna de imitatu.) Astadi s'a tienutu sinodu protopresviteralu pentru tractulu Campeniloru, aici in loculu principalu alu muntiloru apuseni. Caus'a tenerii acestui sinodu a fostu unele obiecte intetitorie atáta bisericesci, câtu si scolarie. Obiectulu principale a fostu o cauza scolará. Zelosulu nostru protopresviteru, pré on. d. Ioanu Patitia, staruesce din tóte puterile la inaintarea in cultura a filoru sei sufletesci, pre cari tinde a-li pastorí ca servitoriu credintiosu, in spiritulu evanghelici. Densulu prin neobosica sa stáruintia a infiintiatu in tractulu acest'a cele mai frumoase scóle, si pre invetiatori li-a proviedutu cu salariu intrunu modu cátu se póte de corespunditoriu, incátu intr'adeveru potemu se ne mandrimu cu ast-felu de scóle si invetiatori. In acestu tractu toti invetiatorii se platescu din cass'a comunale, ér banii se aduna dela poporu prin repartitiune. Se escepe singura scola normale din Campeni, carea si-are fondulu seu propriu. Inse ce se vodi! Onoratulu Comitetu Comitatusu candu i se asternú spre revisiune preliminariele bugetelor comunali, scése afara acele posturi pentru scóle, dicendu că de léf'a invetiatoriloru confesionali are se se ingrigésca poporulu pre alta cale! Preotimea si inteligintia din acestu tractu, dupa o desbatere mai indelungata, acum decise: a subterne prin Ven. Consistoriu o petitiune Inaltulu Ministeriu r. ung. de culte si instructiune publica, prin care se arete, că scólele nostre, cum sunt de partinice din partea domniloru stapanitori. Cu ocaziunea tenerii acestui sinodu, — bravulu nostru Advocatu Anania Moldovanu, pre care proviedint'a la tramisiu in muntii, in toama, ca si pre Moise in midiloculu poporului seu, esi cu propunerea, ca se se infiintie unu fondulu alu sinodulu protopresviteralu, din ale cáruu interese se se provéda cu carti pruncii miseri, amblatori la scóla! — Acest'a propunere se primi din partea sinodulu protopresviteralu cu cea mai mare placere. Domnulu adv. Moldovanu numai decátu dáriu pentru acestu fondulu 20 fl. v. a. si delocu acestui frumosu esemplu urmara toti membrii sinodulu, contribuindu fio-care dupa starea sa, astfeliu la momentu se aduná sum'a de 100 fl. v. a. carea se predece domnulu Christopu, spre manipulare, alesu fiindu din partea sinodulu de cassariu. — D-dieu se ajute! — . . . . . a.

Oradea-mare, in fauru 1875.

Multa stimato Dle Redactore! Permi-teti subscrisiloru membrii ordinari ai societáti de lectura a junimei studióse dela facultatea juridica si archigimnasiale de aici, a face prin colónele organulu dvóstre — onoratulu publicu romanu unu reportu fidelu, despre decursulu intregu alu siedintiei publice solemne de deschidere, ce in 31 ianuaru et. n. s'a tienutu numai in parte, si érá se fia incoronata cu succésulu celu mai frumosu, daca veri cáti-va dintre teneri, parte membri, parte nemembri, nu insencuau cunoscutulu scandalu, prin care nu numai că s'a calcatu in petiore frumos'a reputatiune a societáti nostre, dar ce e mai multu, ne-au compromisu — potemu dice, in modu antinationalu, atáta naintea publiculu nostru, cátu si a celui strainu. Si pana ce facemu acestu raportu, declariámu din capulu loculu, că in polemie nu ne potemu lasá cu ómeni, cari uitandu-se de ei inisi-si, si-au uitatu si de numele de romanu. ¹⁾

¹⁾ Tienemu de sincera si seriósá acest'a voce, si — de aceea, vedind'o subscrisa de atát'a nru de teneri nationali, nu poturamu a i denegá spaciulu, ori cátu de pueinu avemu disponibile. Dar toama pentru că vremu se credemu si se créda si on. publicu in sinceritatea si seriositateu repor

In 31 ian. et. n. societatea nostra voindu a serbá, dupa datin'a eredita, siedintia ei solemne de deschidere, si fiindu onorata si din partea publiculu din locu cu o cununa frumoasa de óspeti de ambele sesso, — conducetoriulu, conformu programei stabilite si publicate, deschide siedintia prin unu cuventu ocasionale. Dupa acest'a urmara produptiunile literarie, cari curgundu in cea mai frumoasa ordine, si secerandu din partea publiculu aplause binemeritate, éta deodata dint' unu unghiu alu salei, pe candu juristulu Traianu Farcasiu se suise la tribuna pentru de a-si cetí disertatiunea: „Romani din Bihoru,“ schitie etnografice (nr. 7 din programa,) de o data se audu nescé fluerature — dupa cum s'a constatatu — din fluere de zicu, cum parate anume spre provocarea acestui scandalu, unicu in felulu seu, si demnu de autorii sei. Conducetoriulu dupa acestea a recerecat pre comisariulu de politia, carele asemenea assistá la acest'a serbatore ca óspe, ca se indeparte pre acci'a, cari comiserá fapta. Comisariulu satisfacendu acestei recerári, indata a scosu pre acei domnisiori din sala, unde inse dandu de resistintia, a fostu necessitatu se tramita dupa 12 haiduci, si numai cu ajutoriulu acoloru a fostu in stare se devina in posesiunea numelor loru. Temeritatea loru inse a mersu mai departe; căci dandu-li-se la toti drumulu, densiu au inceputu apoi a fluerá la ferestele salei, de unde éra numai cu ajutoriulu acoloru 12 haiduci s'au potutu improscá. Dupa tóte acestea restabilindu-se liniscea si ordinea, Tr. Farcasiu dede cetire schitiiloru sale etnografice, intro aplausele publiculu, si dupa-ce a mai dechiamatu si juristulu I. Cocisiu — in unu modu forte placutu, poesi'a „Pisztai találkozás,“ — patronulu societáti, SSa epplu Ioane Olt. — amu, redicandu-se din scaunu, intr'o cuventare parintesca dede pe departe spressionu bucuriei si sollicitudinei ce nutresce in pieptu-si facia cu societatea nostra, spuse că — cu deosebita, bucuria a primitu invitarea nostra la acest'a ziua solemna, in sperantia, că in sinulu societáti va afá cea mai buna contielegere, ce trebeu se domnesca intre fratii d'unu sange, — descoperindu-si pe d'alta parte parerea de reu, că in acest'a privintia s'a insielatu amaru, căci a trebuitu se se convinga, că se afia in societatea acest'a si juni d'acoi-a, cari desconsiderandu maretulu scopu alu societáti, au mai avutu inea si curagiulu a scirbi prin fapta loru necuviintiosa si reputatiunea ei. ²⁾ Dogenindu astfeliu pe acesti teneri, ni recomandá armonia si concordia fratiésca, si in fine ne rogá, ca — desaprobandu si detestandu noi acest'a fapta urita si inaintea publiculu celui mare, — ca membrii ai acestei societáti veterane, se n'avomu alt'a inaintea ochiloru nostri, decátu desvoltarea limbéi si literaturei nostre, — a tesaurulu celulu mai scumpu alu nostru. ³⁾ Implorandu binecuventarea ceriulu asupra lucráriloru nostre, si parasindu sal'a intre urári frenetice de „se traiésca,“ conducetoriulu redicá siedintia, si anuciá pre 7 ian. o siedintia plenaria, in carea prin unu decisu, adusu cu votu unanimu, amu ochisú atátu pre faptuitorii scandalulu, cátu si pre acci-a, cari apartienú la clic'a loru. Mai departe amu adusu si acelu decisu, ca se dámu publicitáti numele tuturoru acoloru-a, cari au preparatu si efaptuitu scandalulu, si acesti-a sunt:

Traianu Motianu, Davidu Sciru, Silviu Popoviciu, Vasiliu Popoviciu, juristi in an. I;

tolu, trebeu se reflectámu că este polemicu si că — condamna pre contrari fora a negá specialminte si precisu originea reulu, ba la urma chiar reconoscend'o si vrendu a o justificá prin o santiune posteriora, adeca: modifiacarea arbitraria, violinta, inferata de falsificare, a puntulu 7 din programa. In astfeliu de casu, esceptiunile oponentiloru, basate pe unu conelusu anterioru valibilu, cu care érá ingagiata onórea societáti, dupa noi trebuiá se fie mai bine considerate; căci ele avoau o basa si morale si faptea. — Noi din a nostra parte — pururia vom stimá pre cei-ce facia cu abusu, arbitriulu se violint'a — nu voru a capitulá, nu voru a se dá intimidati si de unelte. Despre modalitatea protestulu nu vorbimu, căci nu ni sunt deplinu cunoscutu imprejurárele. — Red.

²⁾ Vedeti, logic'a si moral'a cea adeverata a acestoru pré demne cuvinte, pre cátu nu se póte negá schimbarea arbitraria a programei la p. 7, se deacarca de adreptulu in capulu faptuitorulu! — Red.

³⁾ Bravo! Aci este adeverulu, aci demnitatea, ér nu in espeptoratiuni si tendintie de pasiuni private. — Red.

Iacobu Hotoreanu, Assentiu Chirila, Nicolau Rocsinu, studenți de cl. VII, și Gayrila Bene, jur. in an. II. totii ca membrii ai societății. Ne-au prinsu înse mirarea, cându cu dorore amu trebuitu să vedem, că și Georgiu Horvath, jur. in an. III, și Ioanu Buna jur. in an. I, înca s'au alunecat la astfelu de lucruri s'andalose, cându densii neci nu sunt membrii ai societății; căci celu d'antai n'a participatu neci odata la ședințele noastre, era celu de alu doile înca demultu a abdisu de a fi membru; — ar mai fi unulu, cutare Ioanu Istinu, dar pre acestu-a n'avemu onore a-lu cunoșce, și numai din list'a comissariului i-scim și cunoșcomu onoratu lu nune. (Noi avemu date despre mai mult! Red.)

Si acuma venim a espune si adeveratul motivu, pentru care acesti-a acum numiti au provocatu scandalu.

E dreptu, ca conducatoriulu a adausu la program'a, stabilita de societate, disertatiunea juristului *Farcasiu* *) dar in ședința dela 26 ian. a adausu acesta dispuzetiune a lui la cunoșcinti'a societății, carea cu *majoritate absoluta* a primitu adausulu facutu de conducatoriulu. (Nu merge, să credeti. ori care judecata din lumea culta v'ar condamnă. — Red.)

Atât'a si acest'a este și pôte să fia motivulu, de care acei 7-8 insi au fostu condusi la provocarea desu amintitulu scandalu; noi alte motive nu cunoșcomu și pentru aceea tôte celelalte, cari li-au scrisu acesta minoritate in foile noastre nationale in acestu obiectu, sunt si le-declaramu serbatoresce de *mintiuni gôle și columii tendentiöse*; cu cari densii au voitu, seducendu on. publicu, să se spale de rusinea, ce s'a pusu pro faci'a loru de catra fiesce care romanu bunu, dar nu li-va spală-o nici Crisiulu, nici Tisa și nici Dunarea. Auditi voi acolo!!!)

Totu asi'a si in actu modu desavuamă si corespondinti'a dlui Vasiliu Popoviciu publ. in „Albina“ nr. 7.

Eta dle Redactore, din tôte acestea Te poti pe deplinu convinge, că unde este adeverulu? Si cu aceste finindu-ne raportulu, Te rogăm. primescce expresiunea profundei noastre stime cu carea suntemu

Fr. Virg. Otavanu, mp. conducatoriulu societății, — Traianu I. Farcasiu, mp. jur. de an. II. si notaria coresp.; — Liviu Dragoiu, p. jur. de an. II, secr. societății, — Ioanu Giula, mp. jur. de an. II, — Paulu Cototiu mp. jur. de an. II, — Ios. Dragani, mp. jur. de curs. I, — Ioanu Cototiu, mp. stu. d. de a VIII. cl. gimn. Victoru Marcu, mp. stud. d'aceeasi clasa, — Ioanu Hotoreanu, mp. dtto; — Georgiu Szerenu mp. dd; — Ioanu Puscaru mp. dd; — Adalb. Pitucev, mp. dd; — Corielanu Bony, mp. — George Popu mp. dd; — Ludov. Marcusiu, mp. not. șied. si stud. de a VII. clas. gimn; — Gavr. Rednicu mp. dd, — Georg. Arnatianu, mp. dd; — Ioanu Coszma, mp. dd; — Ioanu Szaszarianu, mp. dd; — Dem. G. Bradu mp membru alu societ; — Paulu Nyistoru, mp. stud. de a VII. clas. gimn; — Ioan Cupsiu mp. dd. —

Bradu. (cottulu Zarandu.) in dec. 1874. *)

(Rectificări in mai multe privinție.) In nrulu 91 alu Albinci, apară o corespondinția din Baia-de-Crisiu, in carea corespondintele pseudonim „Ilie“ aduce la cunoșcinti'a cititoriloru intre altele si aceea că:

*) Pardonati! A adauge este: a mai pune la urma, in capetu, fora vatemarea cuiva. Acest'a se potea face si — posteriormente incuviinti'a. Dar a sterge dela punctulu 7 pies'a primita, si a substitui alt'a, er pre cea stersa a o pune colo in coda, nu-este numai adaugere, ci *sceluire*, care — nu se pote posteriormente sanctiona; pentru că vatama *unu dreptu căscigatu*, una dreptu, *definitivitate statoritu*, cuprinde asi'a dara — atacu si blamu! Red.

*) Ni pare forte reu de judecat'a atătu de aspra asupra atătoru juni romani, si ni pare cu atătu mai reu, căci suntemu convinși, că lumea morale — nu-ii va află atătu de vinovati. Fundamentulu reului este si romane — dupa noi, in necesat'a pricepere a faptelor si a dreptății si in acest'a privinția, precum reflectaramu mai susu, errea principale este pe partea dlui conducatoriulu, si noi cu provocare la frumosele adeveruri, pronunțate de parintele protectore alu societății, ve rogăm, să recugetati bine, să reconșceti gresid'a si din acea parte, si să complanati conflictulu — nu dusmanescce, ci fratiesce. — Red.

*) Publicarea acestei polemii, ce ar fi se fie numai o *rectificare*, s'a intardiatu din multe cause, din cari mai bucurosu am fi doritu a — nu o pu-

1. „Subinspectorele școlariu regeseu *Elia Goga*, in ședința consiliului școlastecu din luna trecutu, a lase la raportulu seu anuale si o *instrucțiune* compusa de Dsa in privinția școloloru, si asi'a dede cetire si acestei instrucțiuni;“

2. „Că dupa citire dlu vicecomite, ca membru alu consiliului, faci propunerea ca acea instrucțiune să se de sub-comisiunii speciali spre censurare si raportare; la acest'a inșe dlu subinspectore regiu, ca presiedinte alu ședinței, veni in furia unui copilu normalistu, si in gur'a mare dochiară, că acestu proiectu nu-lu lase la discussiune;“

3. „Că de aci apoi se escă o confusiune si o cărta intre presiedinte si consiliu intr'atât'a, in cătu unu membru alu consiliului Dr. *Reichenberger*, dechiară că sub unu presiedinte, care nu-si pricepe chiamarea, nu mai voiesce a participă la ședinție; si asi'a si dede demisiunea de membru si parea ședinței;“

4. Că crescundu prin acest'a larm'a si confusiunea: dlu. Georgiu Secula, se apucă de faci propunerea, că pre câteva minute să se suspenda ședința pana se voru moleomi spiritele;“

5. „Că acesta propunere si rogare fă spriginita de toti membrii consiliului, dăr dlu. Goga considerandu-se pre sene o dictatore, nu se invol, ci pretinse continuarea ședinței;“

6. „Că prin acestu actu iritatiunea, confusiunea si desordinea ajunsca la culme; er protonotariulu, ca membru alu consiliului, cu glasu stentoricu, care strabată prin larm'a cea mare, se adresă ca tră membru consiliului si-ii provoca, ca — deca dlu presiedinte nu-si pricepe chiamarea de presiedinte, să nu mai stă de vorba cu elu, ci să se scole, si cu totii pareașindu sie linta, să-lu lase singuru ca să-și esserceze dictatur'a;“

7. „Că la acesta provocare membrii consiliului pana in unulu toti pareașca sal'a ședinței, er dlu presiedinte romanendu singuru singurelu in sala, a fostu silitu să o pareașca si dsa;“

8. „Că acū dora se vâ fi convinsu si dlu Goga, cumca — dieu dsa nu este pentru loculu ce ocupa.“ —

Acest'a descriere despre decurgerea ședinței consiliului școlastecu alu Zarandulu din 18 novembro 1874, — punctu de punctu coprinde in sene neadeveruri. *Momentu in sene nate sunt parte lasate a fora, parte simulate, parte scornite; er ordină, in care au decursu pertractările este stramutata.*

Dlu corespondente dara seu nu a fostu de facia in acea ședinția si nece nu s'a informatu bene despre decurgerea ei, ci a scrisu numai pre baza unoru povesti adunate de pe strada, — si in casulu acest'a dsa a caditu in culp'a acoloru scrietori facili, cari au naiv'a placere de a serie prin foi publice, dăr le lipsece demnitatea si moral'a receruta; — seu deca dsa a fost de facia in acea ședinția, si preste totu a fostu bene informatu: apoi, seriendu totusi neadeveruri, a caditu in crim'a moral'a de rea vointia.

Descrierea ședinței unai consiliu școlastecu municipale, e unu cu multu mai ponderosu, decătu să romana falsificata pentru publicu si posteritate. Ca presiedinte alu ședinței din cestiune, mi-tienu de detorinția a indreptă neadeverurile dlui corespondente „Ilie“ in urmatările:

Ad 1. La raportulu anuale alu presiedintelui despre starea invetiamentulu popularu in cottulu Zarandulu pentia anulu școl. 1873/4, nu se adause nici o „instrucțiune“, ci in legatura cu raportulu se dede citire cerculariului inspectorale dtto 30 oct. 1874 nr. 274, prin care se facura dispositiuni pentru esscutarea legii privitorie la frecventarea școlii.

Ad 2. Dlu vicecomite, ca membru alu consiliului, a voitu să ide la censurare separata acestu cerculariu inspectorale, si la acest'a — *observă presiedintele consiliului, cumca censurarea separata a cerculariului la asta ocaziune nu o pote concede si din acea causa, că cerculariului se dede citire numai de ocazdata, pana candu cestiuner frecventării, la care se referesce cerculariulu, va fi adusa separatu la or-*

publică, seu a-i publică numai essinti'a ad rem, dar fiindu că ni s'a cerutu publicarea in est'nsu — de repetite ori, éta o facem, permitiendu-ni numai pucine modificări, demandate de interesulu comunu. Red.

dinea dilei. Dupa această observare presiediale, dlu v. comite a propusu, ca raportulu anuale impreuna cu cerculariulu inspectorale să se de subcomisiunii spre raportare. In contra acestei propuneri a dlui vicecomite presiedintele absolutu nece unu cuventu nu a disu. Er de cumva dora in observatiunea presiediale cătra dlu vicecomite i a placutu dlui corespondente „Ilie“ a află „*furia de copilu normalistu*“, apoi — fie-i de bene! — *)

Nimidilocitu dupa dlu vicecomite mai vol să ide la censurare separata cerculariulu inspectorale si dlu Dr. *Reichenberger*, dar presiedintele nu-i concede din acele-si cause, ca si dlui vicecomite.

Acum se șola dlu protonotariu alu comitatului si deputatu dietale, S. Borlea si cu glasu in adeveru destulu de stentoricu se demite in personalități, numindu pre presiedintele consiliului școlastecu „*chiungulu*“ (instrucțulu) guberniului, carni'a acest'a i-ar fi datu instrucțiuni secrete, si intonandu că, pentru ce e dara *er consiliulu, deca presiedintele nu-i concede a discută despre cerculariu.*“ —

Presiedintele respine atacurile dlui Borlea. Dlu N. Hentiu, fora a cere cuventu, continua atacurile personalu contra presiedintelui. Presiedintele lu-intrerumpe, observandu-i, că nu a cerutu cuventu, si chiamandu lu la ordine. Dlu Hentiu dice la acest'a „că i-a datu cuventu dlu notariu alu consiliului Dr. *Reichenberger*. Presiedintele i replica, că a dă cuventu o dreptulu presiedintelui, er' nu alu notariului.

Ad 3. La acest'a se șola dlu notariu ungurescu alu consiliului Dr. *Reichenberger* si dice — ipsissima vorba —: „*én sértve érzem magamat elnök ur által; le mondok a tagságot és jegyzősegről.*“ (Me simtu vatematu prin dlu presiedinte; mi-dau demisiunea de membru si de notariu.) Si cu acest'a pareașesce ședința.

Aceste citate le-a disu dlu Dr. *Reichenberger*, er' nu cece-ce placu dlui „Ilie“ a aduce. —

Ad 4. Dlu Georgiu Secula vene acum si propune, sub cuventu că s'a dusu notariulu si că spiritele sunt iritate, ca ședința să se amene. — Asi'a dara nu, ca ședința să se suspenda pre câte-va minute. —

Ad 5. Mai multu membri strigara: „*să se amene ședința.*“ Presiedintele inșe argumentandu, că iritarea spiriteloru inca nu e causa de ajunsu pentru amenarea ședinței; că departarea unui'a dintre cei doi notari ai consiliului cu atătu mai pucina causa dă spre amenarea ședinței, fiindu că se pote face suplenire prin unu notariu adhoc si eventualmente prin alegerea altui notariu, deca va vré consiliulu, — si asi'a motivele propuneri dlui Secula ar lă facia de pretestu, dechiară, cumca propunerea pentru amenarea ședinței nu este de ajunsu motivata, si mai amentindu, că consiliulu școlastecu in faci'a atătoru a faceri școlastece, de mare urgentia si de interese vitale pentru locitorii comitatului, are sublim'a chiamare de a lucră spre promovarea acolor'a: enunția trecerea la ordinea dilei, rogandu pre consiliu, ca să benevoiesca a continuă pertractările in buna ordinea

Ad 6. „*Să se amene ședința.*“ se audira din nou strigările mai multoru membri, cari cu aceea . . . se imprască din sal'a ședinței, a fora de 3 insi. Acest'a inșe o facura domnii membri ai consiliului școl. si fora a avé lipsa de „*Stentore*“, care cu vocea sca cea forte, s'i avisidie a lasă pre presiedintele singuru in ședinția. Dlu protonotariu la acestu locu nece unu cuventulu nu a vörbitu, ci numai mai nainte, dupacum inșemnai Ad 2.

Ad 7. Presiedintele a remasu in sal'a ședinței inca cu doi membri, a fora de notariulu romanescu alu Consiliului. Cu acest'a inșe nu mai continuă pertractările, ci dupa finitulu in estu modu alu ședinței, imparti diurnele membriloru presenti, pontru ședințele de mai nainte.

Nu este dara adeveratu aceea ce scrise dlu „Ilie“, că presiedintele a remasu singuru singurelu in sal'a ședinței! —

Ad 8. Din această descriere fidele a decurgerei ședinței consiliului școlastecu zarandulu de sub intrebare, on. cetitoriu imparțialu va poté să judece multu, si asi'a si

*) Adeca cea ce a fost, se splică in ficțure parte altfelu. — Red.

tienut'a personelor, cari au figuratu in această ședinția.

A demustră aceea, că cineva nu-si pricepe chiamarea, si nu e pentru loculu ce ocupa, in modulu precumu faci dlu coresp. „Ilie“, — e si tare greu, darsi mai multu neconviniuosu. —

Acesta trebui să le inșemnu aci, provocatu de corespondenti'a dlui „Ilie“, in cătu acea tractediă despre decurgerea ședinței consiliului școlastecu de la 18 nov. 1874.

Ce se tiene de șola din Baia-de-Crisiu, apoi acea nu e șola comunala, cum o numesce dlu corespundinte, ci e șola de statu. **) Drepțulu ministrulu de a infienti'a atari școle se cuprinde in § 80 alu art. de lege XXXVIII. din 1868.

Esto adeveratu, că edificiuulu pentru această șola s'a camperatu dela contele Eszterházy cu 7500 fl. v. a. impreuna cu gradina. Acea inșe, că prolanga protulu acestei realități s'ar fi primitu din partea guberniului si o detoria de 160,000 fl. v. a., e imposibile. In privinția acest'a șierbésca spre liniescirea onoratu lu cititoriu aceea, că suscrișulu cu multu inaintu de incheierea acestui tergu, a tramisu Escelenței Sale dlui Ministru de culte si instrucțiune ostrasulu oficioșu din protocolulu funduarius, din care documentu publicu s'a potutu vedé, deca pre realitatea camperanda sunt seu nu detorie? ***)

Invetiatori s'au denumitu doi la această șola de statu, ambii in calitate provisoria; unulu este romanu, S. Munteanu, care nainte de aceea a șierbitu 4 ani ca profesore supletu la gimnasiulu din Bradu, er unulu este magiaru, Schmid J. care afora de limb'a magiara — ce inșu dlu coresp. „Ilie“ recunșesce că o posede, mai cunoșce perfectu limb'a germana, — de altmentrea inca șierbesce demultu ca invetiatoriu popularu. Numi potu dara intipui: pre ce baza serie dlu „Ilie“, despre acești doi invetiatori, că sunt absolutminte incapabili d'a dă orecare instrucțiune baietiloru! — False sunt premissele in privinția acest'a, unde, retacendu despre unulu, că e romanu, despre cel'altu dice, că a fora de unguresco nici o litera in alta limba nu șcie; dar si mai ciudata e logia candu di aceste premise deduce, că asi'a dara ambii sunt absolutminte incapabili de a dă orecare instrucțiune baietiloru! —

Nu mai pucinu neșacta e si afirmatiunea că invetiatorii din acea causa n'au tianutu șola pana in 16 decembre, căci n'au avutu nece ba rem 1/2 de invetiacelu. Atunci erau inșcriși deștate 50 de invetiacoșii la acea șola; er causa, că șola totusi nu s'a potutu incepe pana in 16 dec. c. n. a fostu, căci inca nu eră gat'a mobiliariulu școlastecu; er dupa gatierea acestui'a a mai trebuitu a se amenă deschiderea acestei șole inca 8 dile, din punctu de vedere sanitaru. †)

Acumu inșe prelegerile curgu in șola de statu din Baia-de-Crisiu cu 57 de școlari, intre cari . . . chiar si *Teresciora* dlui corespundente „Ilie.“ —

Elia Goga,

subinspectore școl. reg.

**) Este una adeverata confusiune in populu nostru, cu șolele de statu si cele comunali. Si unele si altele — nu se facu la cereva poporulu, ci — din indennulu, la comand'a domiloru, si poporulu nostru crede mortisiu, că — tôte le tiene ștepanirea din pung'a sa! Apoi — in spiritulu legii, in unele si altele șole ar fi se fie limb'a poporulu, pe candu draguti'a de ea, ștepanirea, atătu prin inspectoru, cătu si prin pretori consecintminte lucră pentru limb'a magiara. Aci nu legea, dar nici ratiunea sanetosa, nici omeni'a n'ajuta nemie'a. Despre acest'a noi ne-am convinșu si am convinșu pre multi domni — pon la reconșcinti'a. Red.

***) Ori cătu de pozitivu este dlu E. Goga, noi cauta să-i spunem, că dintr'o descriere ce ni s'a facutu despre aceeasi șola, dar pre care n'am publicat'o, a trebuitu să ne convingem, cumca sarcin'a de pre cas'a din cestiune, *anmai mai tardiu s'a stersu*, si asi'a pre candu dlu corespundinte alu nostru o afirmă, ea intr'adeveru si custă! —

Red.

†) Er dintr'o mai noua corespondinția despre această șola scim ce de altminte si din aceste date ale dlui subinspectore potemu pricepe, că — intr'adeveru șola numai in ianuaru a. c. s'a deschisu, pre candu invetiatorii deștate mai de multu trageau lefele. Si asi'a dlu corespundinte alu nostru — pote că a gresitu in essactitate, dar in essinti'a nu. Observămu aceste spontanamente, ca dora vom poté să prevenim alte reflesiuni si să incheim disputu sterile. — Red.

Red.

Prescurtări de corespondințe.

Din *Răstatoru*, comit. Temesiu, înca din ian. 1875,

Avem două aretări despre grele abuzuri ale preoților I. L. și M. J. abuzuri și volnicie, cari aparțin — nu în gazete, ci înainte șanului protopopescu; și deca lumă totuși pre scurtu notitia de ele, este numai — în două privințe, o dată pentru ca poporul nostru să învie a fi mai întieptu la alegerile de preoți; și a două, încât să atinge de șola.

A fost publicat concursu pentru unu co-operatoru în *Răstatoru*, în parochia protopresviterale, fiindu comună mare și numai cu unu preot I. L. cum se dice, nici caviosu, nici sanetosu. Căndu colia la alegere, poporul din miază, și — firescu cu inovirea protopopului — alege pre M. S. de parochu!

Cătu-va timp nou alesu preot s'a straduit a multiam pre poporul ce l'a alesu, ouendu dup' aceea se puse de invetiă tôte abuzurile celui mai vechiu colegu și apoi a le practică în compania, spre necasulu și indignarea poporului, carele acuma și-musca limbă, căci l'a alesu de mila!

Se aduc casuri de jafuri formali cu ocasiunea cununilor, dar pentru acelea, cum diseramu, sunt superioritățile, și poporul trebuie să aibe curagiulu d'a face aretări ori cându vede astfelu de misieli. —

Despre preotulu mai betranu însa, carele este presiedintele sinodului parochiale, ni se denucia, cumca tocma precum santi'a sa este nesaturatu și trage tace întreite și indiecte, asiă d'alta parte în sinodulu parochiale totu mereu lucră pentru scaderea salariilor invetiatorești. Aci — nu pricepemu glum'a.

Noi — din anima dorimu, ca preoții nostri să fie prevediuti din partea poporului cu unu modu convenitu de traiu; dar aceea înca scimu, că de la invetiatori multu mai multu se cere și că lor multu mai pucinu se platece. Acum, deca unu servitoriu alu Altariului, unu d. preot vine a agit' incontra salariilor invetiatorești, apoi acest'a tienemu te unu lucru *marsiavu* facia de invetiatorești și peatosu facia de biserică, și provocămu n' acest'a privința isband'a mai marilor!

Bin *Biserisa-alba* (Banatu,) în fauru,

ni se descrie de „mai multi,” cu cele mai viue colori propagand'a ce s'a facutu acolo pentru lectur'a romana, specialminte amintindu-se cum prin staruint'a dlui serginte *Pentru Ciachi*, în scurtu timpu mai toti căti sciu ceti din batalionulu de acolo alu regimentulu 64 de linia — pe întrecute începura a prenumera și apoi a și ceti „*Siedistora*” dlui *Vulcanu*. Nu mai pucinu de 9 esemplaria sa abonara în dată, și pre toti îi vedeai cu foia în mână, în cătu unii o sciau de roștu! Apoi — nu numai cei cu carte, ci și cei fora carte i iau folosulu, căci cetindu-se în mai multe locuri cu voce înaltă, toti asculta și toti profita de invetiaturele cele bune, ce se propaga prin ea; și unde se folosescu cuvinte neîntielese multimei, acolo întrevine dlui serginte *Ciachi* și aplica și deslucese, din care cauza, precum peste totu pentru zelulu seu de cultura generale și leiale, cei „mai multi,” (anume 9,) i esprimu cea mai aduncu sentita multiamita! —

Din *Ciacova* (Banatu,) în fauru.

Dlu protopopu *Ioane P. Seimanu*, aflându-se atinsu pe nedreptu prin căte-va șiruri, ce în reflesiunile din Banatu-Comlosiu, în nr. 4 alu *Albinei*, se scrisera ca o provocare la esemplulu seu, ni adresă unu — „scurtu,” și totuși forte lungu, respunsu despre care suntemu detori a luă notitia. Eta cuvintele vatematorie din nr. 4:

„Protopopulu *Seimanu* de la *Ciacova*, pentru asemeni fapte în dieces'a Caransebesiului fu suspinsu și — este de ani delaturatu din oficiu, pre care nu voiă a-lu pricepe și implin'cu demintate!” —

La aceste parintele veteranu protopopu — într'altel respunde:

Atacatoriulu din B. Comlosiu se vede că n'are conșciint'a împrejurărilor și a adevărului. Deci să se scie:

„Eu pe fie-care anu, ad amussim am substernutu computele fie-cărei biserice din

tractu consistoriului diecesanu — nu numai, dar și banii ga'ta ai fie-cărei biserice li-am depusu — pe numele fie-cărei în cass'a de pastrare din Temesiora, și libelele le-am depusu în lad'a fie-cărei biserice, astfelu în cătu sum convinsu, că în tōta ierarhia nu este unu protopopu, care să fie tienutu în acest'a privința mai multu la ordine, decâtu mine. Nu este asiadara nici o asemenare, ci chiar contrastulu celu mai aprigu între a mea pasire și cea cestionata dela B. Comlosiu.”

Aci este esșinti'a rectificării.

Mai departe dlu protopopu *Seimanu* aduce, că densulu traindu amicalminte cu toti domni comitatensi, precum și în armonia cu antistiele, prin ajutoriulu acestora a tienutu pururiă în ordine și bunastare șolele din tractu.

De aci dlu protopopu deduce, că—dupa densulu suspina tractulu și toti lu-jalescu și dorescu repunerea în oficiu.

Caus'a delaturării sale de la oficiu, dlu protopopu o splică de acolo, căci densulu „în timpii critici de astadi, dupa cōpt'a sa prejudecare — în politiciu rebus și-a alesu partit'a guvernamentale,” — prin acest'a a interitatu pre unii *arsopagisti* și „câti va fruntăși” nationali, cari agrediară pe dlu episcopu diecesanu, și acest'a apucă a-lu suspinde, ca și cându abi ar fi asteptatu denunțările.

În desiertu — la cererea și întetirea dlui protopopu s'a facutu investigațiune, în desiortu aceea a ositu spre justificarea sa, căci de trei ani de dile, anim'a de „basaltu” a dlui *Eppu* nu ajunse a aduce judecata și a-lu repune! —

Parintele protopopu este convinsu, că — ori pre care protopopu ce stă de a drēpt'a guvernului, l'ar denunță opositoristii, de locu ar fi suspinsu. —

Curmămu; căci ne tememu că și cu atăt'a vom fi reprodușu pre multu din — colosalulu respunsu la cele *trei șiruri* de atacu, dar mai vertosu ne tememu, că — vrendu a s'jută, mai multu i vom strică dlui protopopu *Seimanu* — prin publicarea așerării sale! —

Bat'o noroculu lumea de astadi — are cu totulu alta anima, logica și morala.

Varietati.

(Unde să fie în jidanu cugetu creștinescu!) Astfelu ni reflectă unu d. preot la observațiunile ce fecerăm în nr. 6 — unu *șir* atu bisericii și națiunii, carele se scandalisă, pentru că în *Cornea*, cott. Severinulu, preotulu *Tatucu* se dicea că face servitiile bisericesci, santiesce ap'a etc. la casa jidanului *Solomanu*, arendatorulu de acolo. Dlu preot ne incredintădiă, că conosee împrejurările și scie, că într'adeveru, comed'ia ce o face numitul preot și cu jidanulu, se face numai de batjocura! Ne incredintădiă, că camaraderi'u între acelu parinte și jidanulu — nu are morala de basa, ci intradeveru scandalulu! — Ei bine; apoi aceste mai bine să fie a le insiră și descrie într'o gazeta, decâtu a le aretă superiorității? Noi nu credemu! —

(*Neua ne mai pomenitu de mare*) se vestesce de prin mai multe părți ale Europei, specialminte înse ale patriei nōștre. O depesia telegrafica de ieri din Bucureșci spune, că de 9 dile Romantă numai prin telegrafu comunica cu lumea, și că în Camera se discute asupra mesurorulu d'a deschide comunicațiunile și d'a declină periclele ce li ameninția neua cea multa. Din părțile Triestului și chiar unele părți ale Italiei, reporturile suna despre impedecarea comunicațiunei drumurilor ferate și multe nefeiciri prin cumplit'a neua și venturile ce o mana de cūtopresce tōte. Și din părțile Ardélului și ale Banatului se scrie despre ometu de 3 și 4 și 5 plame și despre o multime de lupi, cari parasiadu pedurile, diu'a la mediadi intra orbisulu prin sate, cautându-si prēda. Frigulu de asemena a fost mare. Precăndu noi aici în Pesta numai în două ronduri, pre căte-va dile avuramu o recēla peste 10 grade R; din părțile banatice și transilvanice ni se scrie înca de pe la capetulu șeptemăni trecute, cumca au friga de 20, 22 în pona la 24 grade R! — Este o iernă extraordinaria. —

În caus'a Reuniunii invetiatorilor rom. gr. or. din dieces'a Caransebesiului.

În urmarea înarcinării presidiale, subscrierulu și-ia permisiunea a publică numele membrilor actuali ai Reuniunii invetiatorilor rom. din dieces'a Caransebesiului, eștrase din cartea principala, dimpreună cu competențele solvite, asiă și cu restanțele de pe anii 1870 - 1872. cu scopu ca să se pōta corege, deca din sminta vreunulu se afla neindreptatitu prin neintroducerea sumei deportate la cassă. Spre a căroru efeptuire înse domni membri să binevoiescă a transpune documentele referitorie de solvire, ca asiă să dispară și umbra de suspiciunări!

P. T. domni membri fundatori și ajutatori, cu convenita stima sunt rogati, a respunde deobligamentorulu facute cătu se pōte mai curendu, căci din contra nu se va pōte evitā publicarea lor.

Lugosiu, în ianuaru 1875.

Demetriu Gasparu, cassariu provis.

Numele invetiatoriului membru :	Locuint'a :	Cătu este salariulu după care solvesce ? fl. er.	Cătu a solvitu din competența :			Cătu restanțesca pōste totu : fl. er.	Observare :
			1870.	1871.	1872.		
I. Din protopiatulu Caransebesiului :							
1 Petru Pupu	Ruginosu	66	66 2/3			6	
2 Atanasiu Ianesiulu	Zăgujeni	73				6 57	mortu.
3 Georgiu Sibistianu	Pescore	300				27	
4 Grigoriu Laiesiu	Valea-boului	84				7 56	
5 Iosifu Mircu	Prisaca	84				5 4	a morita în 1871.
6 Simeonu Bufanu	id.	300				9	mortu.
7 Nicolau Gruia	Jupa	52				4 68	
8 Ioanu Sgribanu	Mutnicu	84				7 56	
9 Ioanu Stoicescu	Ohaba-Mutn.	73	50			6 61	
10 Georgiu Cimponeriu	Ternova	105				9 45	
11 Savu Draganu	Căveranu	73	50	2 21		4 42	
12 Const. Laticu	Tincova	300				27	mortu în 1873.
13 Ioanu Bircea	Ohabitia	42		1 26		2 52	
14 Georgu Frana	Rugi	63		1 89		3 78	
15 Dionisiu Corneanu	Apadia	63		1 89		3 78	
16 Ioanu Rosca	Delinesci,	84		2 52		5 4	
17 Damasch. Gerga	Maciova	300				27	
18 Ioanu Oproa	Ezerisiu	105		3 15	3 15	3 15	ca ajutatoru și solvatoru
19 Nicolau Savu	Brebulu	105		3 15	3 16	3 14	
II. Din protopiatulu Oravitiei :							
20 Iosifu Novacu	Oravitia	300		9		18	
21 Vincentiu Gurgutu	Mercina	120		1 80		9	
22 Pavelu Giuca	Tiefaniu-micu	105		1 58		7 87	mortu.
23 Ioanu Marcu	Boccea-mont.	126		3 80		7 54	
24 Ioanu Popescu	Valiugu	126		3 78		7 56	
25 Avramu Nediciu	Oravitia	100		3		6	
26 Iosifu Miocu	Brosceeni	100		3	3	3	
27 Moise Crina	Colnicu	105		3 15		6 30	
28 Pavelu Gruia	Calina	40		1 20	1 57	83	
29 Vasiliu Utia	Cacova	126				11 54	
30 Ioanu Capetiu	Resitia-rom.	84		1 26		6 30	
31 Demetriu Miclea	Tierova	63		1 89		3 78	
32 Const. Mihailoviciu	Varadia	100		3		6	
33 Ioanu Sava	Moravitia	126		1 89		9 45	
34 Simeonu Gutiu	Giurgiova,	60		1 80		3 60	
35 Pavelu Drinea	Greovatu	120				10 80	mortu.
36 Iacobu Molinu	Comorisee	100				9	
37 Pavelu Mustetiu	Doeleni	73		2 19		4 41	
38 Demetriu Receanu	Ciudanovitia	63		95	94	2	1 71
39 Iosifu Avramu	Vasiova	84		2 52	2 52	2 52	
40 Georgiu Simu	Rachitova	100		3		6	
41 Andreiu Popoviciu	Forotecu	80		2 40		4 80	
42 Toma Iacobescu	Maniomu	100		3		6	
43 Alesandru Bufanu,	Naidasiu	150				13 50	
44 Iosifu Olariu	Domani	300		6		21	
45 Iosifu Popescu	Resitia-mont.	126		3 78		7 56	inscrieu de membru în 1871.
46 Ioanu Simu	Agadieiu	47				2 82	
47 Antoniu Sabinu	Soceni	130			3 90	3 90	inscrieu în an. 1871.

(Continuarea va urmă.)

Anunțiu.

Langa foia „*Ungarisches Centralblatt*” apare de la prima faurariu a. e. în limbă germană — unu adăusu de doue ori pe șeptemana, cuprindendu publicațiuni oficiale, și anume: publicarea legiloru promulgate, ordinațiunile de a le guvernului și de ale juredicțiuniloru centrali; apoi eștrase din foia oficială „*Budapesti Közlöny*,” și anume: publicațiuni, apelluri pentru redicarea pretensiuniloru de proprietate, concursuri pentru avere și posturi, amortisatiuni, curende, improcolări de firme, eșcrieri de oferte pentru liferarea ori predarea de lucruri etc.

Acest'a foia periodica ofere comunelor, advocatorilor, neguțiatorilor, liferantiloru și întreprinditoriloru unu reportoriu ne-aperatu de lipsă, și costa pe unu anu: 8 fl. v. a.; pe diumetate de anu: 4 fl. v. a. — Prenumeratiunile sunt de a ș adresă la administrațiunea foiei „*Ungarisches Centralblatt*,” Budapesta, Zoltangasse nr. 2.

Publicatiuni tacsabili.

Concurse:

Pentru deplinirea postulu invetiatoreșcu dela șola confesională gr. or. romana din comun'a *Valea-dienii*, protteratulu Caransebesiului, cottulu Carasiului, se publica de nou concursu cu terminu pana la finea lui fauru a. c. st. v.

Dotatiunea anuală se cuprinde din 150 fl. în bani, 25 meti de cucurudiu, 8 stangeni de lemne, 2 jug. de livada, și cortelu liberu cu gradina de legumi de 3/4 jugerui

Doritorii de a ocupă acestu postu au pana la terminulu prefiptu să-si îndrepte petitiunile cătra Sinodulu parochialu prin protopresbiteratu, alaturandu tōte atesatele originale căte sunt prescise prin statutulu organicu și presentandu-seși în persona la comun'a în vre o dia de dumineca sau serbatore pentru a dá dovedi despre desteritatea în cautā rile bisericesci.

Valeadienii în 3 fauru 1875.

Comitetulu parochialu,

în contielegere cu prē on. domnu protteru Nicol. Andrevicu. 3—3

Se eșcrie prin acest'a pentru vacantea parochia din comun'a *Straja*, protteratulu Versietului, cu terminu pana în 9 martiu a. c. st. vechiu.

Emolumintele sunt: una sesiune de pamentu, birulu și stōl'a indatinata dela 204 case. Doritorii de a ocupă acest'a parochia au a-si tramite recursele instruate cu tōte documentele prescise în statutulu organicu bes. și adresate comitetulu parochialu, — dlui protopopu *Ioane Popoviciu* în *Mercina* per *Varadia*; totu deodata au a-se presentă în o dumineca sau serbatore în s. basorica spre a-si aretā poporulu versulu cantării și deprimerea oratorica. —

Straja în 2 fauru 1877.

Comitetulu parochialu,

în contielegere cu Dlu protopresbiteru tractnalu.

3—3